

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET
Postboks 8036 DEP
0030 OSLO

Deres referanse
21/4234-1

Vår referanse
21/04117-2

Dato
01.02.2022

Høringsuttalelse - forslag til lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet mv.

Datatilsynet viser til brev av 13.12.2021, hvor vi fikk oversendt på høring forslag til lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet mv.

Under følger vårt høringssvar.

1. Nærmere om høringsforslaget

Barne- og familiedepartementet foreslår en ny lov som hjemler adgangen til å gi forskrift om behandling av personopplysninger for å gjennomføre enkelte tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet.

Feltet er sektorovergripende, og særlovgivningen vil derfor sjelden gi tilstrekkelig hjemmel for behandling av personopplysninger i forbindelse med tiltakene. Beslutningen om det enkelte tiltak er gjerne forankret i budsjettvedtak. Slike vedtak regulerer kun tildeling av midler, ikke behandling av personopplysninger i forbindelse med gjennomføring av tiltaket.

Departementet reiser spørsmål om hvorvidt samtykke fra involverte foreldre (og eventuelt barn) kan utgjøre et gyldig rettslig grunnlag. Departementet ser derfor behov for et tydelig rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger i forbindelse med gjennomføring av tiltakene.

Lovforslaget er ment å sikre offentlige organer, frivillige organisasjoner og private et tilstrekkelig rettslig grunnlag som ivaretar personvernet til den enkelte etter personvernlovgivningen.

Det fremgår av høringsnotatet at departementet ikke har funnet noen gjeldende lover som er egnet som hjemmelsgrunnlag for regler om behandling av personopplysninger på barne-, oppvekst- og familieområdet. Høringsinstansene er likevel bedt om å gi innspill til dette.

Tiltakene lovforslaget skal hjemle omfatter tilbud om fritidsaktiviteter, foreldreveiledning eller andre støttetilbud for barn/unge og deres foreldre. Tiltakene vil variere hva gjelder målgruppe, omfang og hvilke personopplysninger det er nødvendig å behandle. I høringsnotatet fremgår det at god informasjon til deltakerne om innsamlingen og behandlingen av personopplysningene om dem er en grunnleggende forutsetning.

Departementet foreslår at behandling av personopplysninger i forbindelse med det enkelte tiltaket reguleres i forskrift. I høringsnotatet presiseres det at forskriftene må oppfylle kravene personvernforordningen stiller blant annet til tydeliggjøring av formålet med behandlingen, behandlingsansvar, adgangen til viderebehandling og ivaretagelse av den registrertes rettigheter.

I høringsnotatet er det angitt at lovforslaget kan medføre innsamling av en stor mengde opplysninger om deltakerne i tiltakene, herunder barn. Dette er i seg selv et inngrep i personvernet. Departementet peker likevel på at tiltakene er ment å være et gode for deltakerne. Det er også frivillig å delta.

Departementet påpeker at barn har et særlig krav på vern etter personvernregelverket. Det legges til grunn at lovforslaget er godt i samsvar med FNs barnekonvensjon. Departementet angir også at det kan være relevant å vurdere særskilt konsekvensene for barns personvern i forbindelse med utforming av forskrifter.

Departementet angir at personvernkonsekvensene må vurderes konkret for de enkelte tiltakene, og personverntiltak kan eventuelt fastsettes i forskriftene. Forskriftene vil på vanlig måte sendes på offentlig høring.

I forslaget til formålsbestemmelse i lovens § 1, fremgår det at formålet er å sikre en forsvarlig behandling av personopplysninger.

I lovforslagets § 3 første ledd, som gir forskriftshjemmel, er det uttrykkelig fastsatt at personopplysningene skal være nødvendige for gjennomføring av tiltaket. Det er likevel presisert at nødvendighetsvilkåret ikke må forstås slik at det er et krav at opplysningen faktisk får betydning for gjennomføring av tiltaket. Ifølge departementet kan det være vanskelig å vurdere om en opplysning er nødvendig før den er blitt vurdert nærmere.

Konkrete tiltak som kan fastsettes i forskrift er eksemplifisert i lovforslagets § 3 annet ledd. Dette omfatter for eksempel konkret angivelse av hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysninger som kan behandles og hvilke personer det kan innhentes opplysninger om.

Departementet mener at lagringsbehovet for det enkelte formål må vurderes konkret ved utarbeidelse av forskriftene, slik at man kan sikre at opplysningene slettes når formålet er oppnådd.

Lovforslagets § 3 annet ledd åpner for å fastsette i forskrift adgang til viderebehandling av personopplysningene. Ifølge departementet vil det ikke alltid være klart om formålet med viderebehandlingen er forenlig med det opprinnelige formålet.

2. Datatilsynets kommentarer

Innledningsvis vil Datatilsynet fremheve at departementet har gjort et grundig og godt arbeid med høringsnotatet. Vi støtter departementets vurdering av at det er nødvendig å sikre et tydelig rettslig grunnlag for frivillige tiltak på barne- oppvekst- og familieområdet.

Videre støtter vi departementet i at samtykke generelt ikke et egnet rettsgrunnlag for tiltakene. Selv om tiltakene er frivillige, er mottakere av offentlige tjenester generelt i et skjevt maktforhold til det offentlige.

I likhet med departementet, mener Datatilsynet at både særlovgivningen og personopplysningsloven er lite egnet til å hjemle en adgang til å behandle personopplysninger på barne-, oppvekst- og familieområdet. Når det gjelder personopplysningsloven, er den i sin utforming svært generell, og det vil være unaturlig å særregulere ett samfunnsområde i loven. Vi stiller oss derfor bak forslaget om innføring av en egen lov som gir forskriftshjemmel for det enkelte tiltak.

Det at forskriftene vil bli sendt på høring, anser vi som en viktig mekanisme for å sikre god ivaretagelse av personvernet i forbindelse med det konkrete tiltaket.

I høringsnotatet har departementet redegjort grundig for personvernregelverkets krav til rettslig grunnlag. Vi har ingen merknader til gjennomgangen som er gjort i høringsnotatet.

Personvernkonsekvensene av lovforslaget er også tydelig vurdert. Datatilsynet ser positivt på at departementet foreslår å tydeliggjøre i lovteksten grunnvilkåret om at personopplysningene må være nødvendige for gjennomføring av tiltaket.

Videre kan bruk av eksempler på tiltak for å avhjelpe personverninngrepet, som i utkastet til § 3 annet ledd, være nyttig når den enkelte forskrift skal utformes. Det er viktig at slike tiltak blir fastsatt konkret, da det vil gi tydelige rammer for behandlingen av personopplysninger og bidra til forutsigbarhet for de registrerte.

I lovforslagets § 3 er angivelse av hvem som er behandlingsansvarlig foreslått som et tiltak som kan forskriftsfestes. Vår erfaring er at det ofte er nyttig og fornuftig å fastsette dette i det rettslige grunnlaget. Det kan tidvis være uklart hvem som har behandlingsansvaret, eller det kan oppstå behov for å plassere behandlingsansvaret et annet sted enn der naturlig hører hjemme etter definisjonen av behandlingsansvarlig i personvernforordningen artikkel 4 nr. 7.

Videre har departementet påpekt viktigheten av å vurdere behovet for lagring i forbindelse med utforming av den enkelte forskrift. Vi anser dette som en viktig personverngaranti, og vi mener at vurdering av lagringstid bør fremgå uttrykkelig som et foreslått tiltak i lovtekstens § 3 annet ledd.

I § 3 annet ledd foreslår departementet at adgang til viderebehandling kan fastsettes i forskrift. Vi vil påpeke at det i forbindelse med viderebehandling av personopplysninger er særlig viktig å sette rammer og iverksette tiltak for å ivareta personvernet. Ved deling av opplysninger med andre organer og virksomheter, vil de registrerte fort oppleve å miste

kontrollen over egne personopplysninger. Det må være forutsigbart for de registrerte hvor opplysningene behandles til enhver tid. En eventuell adgang til viderebehandling må ledsages av god og konkret informasjon til de registrerte.

3. Praktisk informasjon

Dersom dere ønsker våre synspunkter utdypet, eller dere har spørsmål, kan dere ta kontakt med saksbehandler Susanne Lie (suli@datatilsynet.no).

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Susanne Lie
juridisk seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer